

BIJLAGE: Aanvulling SWOT / Edam-Volendam

Dit document is een bijlage bij de 'Oplegnotitie SWOT-onderzoek' van 11 juni 2015. Met deze bijlage wordt het beeld van destijds (2015) van de gemeenten Amsterdam, Landsmeer, Oostzaan, Wormerland en Waterland aangevuld met het beeld van nu (2017) voor de gemeente Edam-Volendam, tenzij anders aangegeven.

Onderstaand geven we steeds per indicator het aanvullende beeld van Edam-Volendam. We verwijzen daarbij ook steeds naar de paginanummers in de oplegnotitie uit 2015, zodat bijlage en oplegnotitie goed naast elkaar gelezen kunnen worden.

Het met Edam-Volendam aangevulde beeld is ook verwerkt in aangepaste themakaarten en een overzichtskaart.



**Necker
van Naem**

2.1 / Thema A: Financiële inkijk

Indicator: 1 Lokale lasten (B) vergelijk pp. 3-5 van de oplegnotitie

Deze indicator gaat over de belastingen en heffingen in de gemeenten. Concreet hebben we gekeken naar de heffingsgrondslagen en tarieven van leges, woonlasten en overige belastingen/heffingen aan de hand van steekproeven. Op basis hiervan is een vergelijkend beeld gevormd over de mate waarin de lokale belastingstelsels van andere gemeenten aansluiten bij die van Landsmeer. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

Leges titel 1 (algemene dienstverlening)

Net als Landsmeer heeft de gemeente Edam-Volendam tarieven voor leges titel 1 (algemene dienstverlening) vastgesteld op het maximale niveau. Dit leidt tot de volgende (zelfde) tarieven als Landsmeer.

Rijbewijs	Paspoort	Wet op de kansspelen
€ 38,95	€ 64, 40	€ 226,50 (1 speelautomaat)

Leges titel 2 (fysieke leefomgeving) afbakening omgevingsvergunning

Voor de zogenoemde leges titel 2 (fysieke leefomgeving) hebben wij een afbakening gemaakt naar een omgevingsvergunning. Voor deze leges hanteert de gemeente Edam-Volendam een percentage van de bouwsom waarbij het percentage lager wordt naarmate de bouwsom hoger is (degressief) en vier bandbreedten van bouwkosten worden gebruikt. Per bandbreedte geldt er wel een minimumtarief. Een rekenvoorbeeld met een fictieve bouwsom van € 250.000 levert voor Edam-Volendam een tarief op van € 7.500. Onderstaande tabel maakt de vergelijking met de andere gemeenten (vergelijk p. 3 van de oplegnotitie).

Edam-Volendam	Landsmeer	Oostzaan	Wormerland	Waterland
€ 7.500	€ 7.075	€ 7.825	€ 5.079	€ 6.250

Leges titel 3 (Europese dienstenrichtlijn)

Voor leges titel 3 (Europese dienstenrichtlijn) hebben wij gekeken naar de tariefstelling en heffingsgrondslag voor een drank- en horecaverunning en voor het organiseren van een evenement. De tarieven voor de drank- en horecaverunning lopen in de gemeenten sterk uiteen. In Edam-Volendam zijn evenementen vrijgesteld van leges (vergelijk p. 3 van de oplegnotitie).

Edam-Volendam	Landsmeer	Oostzaan	Wormerland	Waterland
€ 200	€ 203,25	€ 286,95	€ 156,60	€ 849,50

Woonlasten

De woonlasten vormen het grootste deel van de opbrengst uit de lokale lasten en bepalen dus ook in de grootste mate de lokale lastendruk. Tot de woonlasten worden gerekend de onroerendezaakbelasting (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Als norm voor de afvalstoffenheffing hanteert Edam-Volendam een indeling naar de samenstelling van het huishouden (1, 2 of meerpersoons, respectievelijk € 193, € 250, € 260). Als norm voor de rioolheffing geldt in Edam-Volendam een vast bedrag per perceel met een aansluiting op het riool. Het beleid is er op gericht te komen tot een kostendekkend tarief. Het tarief van de rioolheffing eigenaren bedraagt voor 2016 € 170 per aangesloten eigendom.¹ Het tarief 2015 (voor Edam-Volendam is 2016 gehanteerd) voor de OZB voor woningen bedraagt voor het percentage van de WOZ-waarde als volgt (vergelijk p. 4 van de oplegnotitie):

Edam-Volendam	Landsmeer	Oostzaan	Wormerland	Waterland
0,1090%	0,118%	0,117%	0,133%	0,107%

¹ Jaarstukken 2016

Het tarief 2015 (voor Edam-Volendam is 2016 gehanteerd) voor de OZB voor niet-woningen bedraagt (vergelijk p. 4 van de oplegnotitie):

Edam-Volendam	Landsmeer	Oostzaan	Wormerland	Waterland
0,3157%	0,229%	0,212%	0,175%	0,209%

In de tabel hieronder geven we de lasten weer voor een gezin met 2 kinderen en een hond, wonend in een koopwoning met een WOZ-waarde van € 250.000 die niet met erfpacht is belast. Voor de vergelijkbaarheid zijn in dit geval ook de tarieven voor de andere gemeenten in 2017 weergegeven (vergelijk p. 5 van de oplegnotitie).

2017	Edam-Volendam	Landsmeer	Oostzaan	Wormerland	Waterland
Woonlasten meerpersoonshuishouden ²	€ 698	€ 858	€ 888	€ 805	€ 778
OZB woningen ³	€ 266	€ 278	€ 289	€ 337	€ 261
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden ⁴	€ 260	€ 289	€ 290	€ 294	€ 295
Rioolheffing meerpersoonshuishouden ⁵	€ 187	€ 218	€ 285	€ 207	€ 188
Hondenbelasting voor één hond	€ 75,30	€ 0	€ 42,30	€ 77,76	€ 53,40
Totaal bovenstaande lokale lasten	€ 1.486,30	€ 1.643	€ 1794,30	€ 1720,76	€ 1575,40

Er zijn overige belastingen/heffingen die gemeenten kunnen instellen. Hierin is dus couleur locale mogelijk door eigen politieke keuzes. Tegelijk genereren deze belastingen/heffingen geen inkomsten in een orde van grootte van de woonlasten. In de tabel is al te zien dat Edam-Volendam, in tegenstelling tot Landsmeer, een hondenbelasting kent. In Edam-Volendam wordt geen parkeerbelasting geheven. Wel past Edam-Volendam de volgende heffingen en belastingen toe (vergelijk p. 5 van de oplegnotitie):

- / Marktgeden
- / Havengelden
- / Precariobelasting
- / Toeristenbelasting
- / Begraafrechten (de verordeningen begraafrechten van de voormalige gemeenten Edam-Volendam en Zeevang worden met ingang van 2018 geharmoniseerd)
- / Bruggeld

Gemeenten bieden inwoners met een laag inkomen onder voorwaarden de mogelijkheid om voor kwijtschelding van bepaalde lokale lasten in aanmerking te komen. In Edam-Volendam is kwijtschelding alleen mogelijk voor de afvalstoffenheffing en onroerendezaakbelasting (vergelijk p. 5 van de oplegnotitie).

² Uit atlas van de lokale lasten 2017.

³ Uit lokale lasten calculator 2017 COELO.

⁴ Idem

⁵ Idem

Indicator 2: Weerstandsvermogen (B) *vergelijk pp. 6-7 van de oplegnotitie*

Deze indicator gaat over de robuustheid van de gemeente in relatie tot risico's. Wat gemeenten tot hun weerstandscapaciteit rekenen en welke risico's van belang zijn valt in zijn algemeenheid niet te zeggen. Gemeente(rade)n dienen dat zelf in kaart te brengen en langs te lopen. Concreet hebben we gekeken naar de beleidsuitgangspunten voor het bepalen van de gemeentelijke weerstandscapaciteit en een oordeel gegeven van het ratio weerstandsvermogen. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

De beschikbare weerstandscapaciteit is in Edam-Volendam de som van de Algemene Reserve, bestemmingsreserve grondexploitatie, stille reserve, onvoorzien en onbenutte belastingcapaciteit. De risico's die de gemeente Edam-Volendam loopt zijn onderverdeeld naar bedrijfsproces, financieel, juridisch-aansprakelijk, materieel, verbonden partijen en deelnemingen. Het totaal van de risico's bedraagt € 12.330.000. In januari 2017 zijn alle risico's voor Edam-Volendam gestructureerd in kaart gebracht en gekwantificeerd en gewogen op de kans dat deze zich voordoen. Bij de inventarisatie en de waardering van deze risico's wordt het voorzichtigheidsbeginsel gehanteerd, dit om onderschatting van de risico's te voorkomen welke dan ongewenste negatieve effecten op de continuïteit van de gemeente kunnen hebben. Voor een aantal risico's met een hoog financieel afbreukrisico voor de gemeente is een bestemmingsreserve of een voorziening gevormd. Dit betreft de grondexploitatie en de bouwgrond die nog niet in exploitatie is genomen. Hiermee zijn een aantal risico's voor de gemeente afgedekt.⁶ De weerstandscapaciteit van € 32 miljoen is ruim voldoende om de geïnventariseerde risico's van € 12,3 miljoen af te dekken. De ratio weerstandsvermogen (de totale weerstandscapaciteit gedeeld door het totaal aan risico's) bedraagt: € 32.002 / € 12.330 = 2,60 ratio weerstandsvermogen. De weerstandscapaciteit is hiermee uitstekend volgens de kwalificatie van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (>2 is uitstekend). De gemeenteraad van Edam-Volendam heeft, anders dan de raad van Landsmeer) geen eigen norm gesteld aan het weerstandsvermogen (vergelijk p. 6 van de oplegnotitie).

Indicator 3: Besteding van budgetten (A) *vergelijk pp. 7-8 van de oplegnotitie*

Deze indicator gaat over de rechtmatige, doelmatige en toekomstbestendige besteding van middelen. Concreet hebben we gekeken naar het jaarresultaat 2013, de schuldpositie, het oordeel in de controleverklaringen over 2013 en het provinciaal toezichtregime. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

De controleverklaring van de accountant vermeldt bij de jaarrekening 2016 een getrouw en rechtmatig beeld.⁷ Gedeputeerde Staten van Noord-Holland hebben de gemeente Edam-Volendam voor het jaar 2016 onder preventief financieel toezicht gesteld. Vanwege de fusie met de gemeente Zeevang per 1 januari 2016 kon het bestuur van de nieuwe gemeente de begroting voor 2016 niet op tijd toezenden aan Gedeputeerde staten. In een dergelijke situatie wordt preventief toezicht ingesteld wegens termijnoverschrijding. Daarmee wordt voorkomen dat de bij een herindeling betrokken gemeenten uitgaven of investeringen doen, die met het oog op de gezamenlijke toekomst (financieel) niet verantwoord zijn. Voor deze aanvulling op de SWOT is alleen gekeken naar het jaarresultaat 2016, het jaar waarin Zeevang fuseerde met Edam-Volendam. Resultaat na bestemming ten opzichte van gewijzigde begroting is in 2016 € 2,9 miljoen positief.

De VNG heeft in 2014 kengetallen opgesteld over de financiële positie van gemeenten. Deze kentallen waren voor de gemeenten Edam-Volendam en Landsmeer over de jaren 2015-2017 als volgt:

Kengetallen	Edam-Volendam			Landsmeer		
	JR 2015	PB 2016	PB 2017	JR 2015	PB 2016	PB 2017
Netto schuldquote	20,60 %	48,00 %	39,14 %	34 %	36 %	58 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	6,75 %	34,26 %	26,30 %	33 %	35 %	56 %

⁶ Jaarstukken 2016, p 67

⁷ Ten aanzien van de rechtmatigheid noemt de accountant één uitzondering: voor een bedrag van € 2 miljoen is vastgesteld dat de lasten niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels tot stand zijn gekomen.

Solvabiliteitsratio	53,40 %	52,33 %	54,15 %	35 %	34 %	36 %
Grondexploitatie	-0,30 %	-0,18 %	-7,94 %	5 %	-6 %	0 %
Structurele exploitatieruimte	-0,15 %	3,4 %	1,04 %	2 %	-2 %	0 %
Belastingcapaciteit	n.b.	93,88 %	95,56 %	91 %	88 %	85 %

2.2 / Thema B: Participatie en voorzieningen

Indicator 4: visie op burger- en overheidsparticipatie (B) vergelijk p. 9 van de oplegnotitie

Deze indicator laat zien in welke mate de gemeenten in hun visies benadrukken dat ze – naast het betrekken van inwoners bij initiatieven van de gemeente (burgerparticipatie) – actief ruimte willen bieden aan en inspelen op, initiatieven die in de samenleving worden ontwikkeld (overheidsparticipatie). Niet Landsmeer is de norm, maar de volgende aspecten; hoe uitgesproken gemeenten hierover zijn in hun coalitieakkoorden en/of collegeprogramma's; of ze participatie-ambities vertaald hebben in (participatie)beleid en; in hoeverre ze de intentie hebben om via gebieds-, kern- of wijkgericht werken ruimte te maken voor initiatieven van onderop. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

Onder het kopje 'Samen' heeft de gemeente Edam-Volendam in haar coalitieakkoord⁸ een brede blik op burger- en overheidsparticipatie. Vanuit een flexibele houding en gelijkwaardigheid wordt participatie, initiatieven en inspraak gestimuleerd. Ook een hoge trede van de participatieladder, coproductie, is daarbij in beeld. Dorpsraden hebben in de kernen van Zeevang altijd een belangrijke rol gespeeld en dat zal in de toekomst verder aangemoedigd worden.⁹ In Edam en Volendam wordt niet wijk- of gebiedsgericht gewerkt, maar in de kernen van de oude gemeente Zeevang zijn wel dorpsraden actief. In het programmaplan 2017-2022 wordt de visie op participatie nog iets verder uitgewerkt. De bedoeling is om vaker dan in 2016 inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties mee te laten denken en doen. Men wil zoveel mogelijk doorgroeien naar coproductie. Het accent ligt op meedoen met de overheid. Meedoen met de samenleving is nog in ontwikkeling. Vanaf 2018 wordt beleidsmatig expliciet ingezet op onderscheid tussen burger- en overheidsparticipatie. Door de fusie per 1 januari 2016 moet er nog nieuw participatiebeleid worden ontwikkeld voor de nieuwe gemeente. Naar verwachting is dit in 2017 afgerond.

Indicator 5: concrete invulling burger- en overheidsparticipatie (A) vergelijk pp. 10-11 van de oplegnotitie

Deze indicator laat zien in welke mate de gemeenten concreet invulling geven aan burger- en overheidsparticipatie. Niet Landsmeer is de norm, maar de volgende aspecten; het vermogen om aansprekende voorbeelden te geven van participatietrajecten; de urgentie waarmee participatie in de organisatie wordt vormgegeven en; duidelijke vermeldingen/verantwoording hierover in de programmabegrotingen van 2016 en 2017. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

In de programmabegroting 2016 is er in programma 5c Overig Sociaal Maatschappelijk een budget gereserveerd om burgerinitiatieven vanuit de kernen te kunnen honoreren¹⁰. Hieraan zijn geen specifieke prestaties gekoppeld. In het programmaplan 2017-2022 en in de programmabegroting 2017 neemt de gemeente zich voor om in 2017 en 2018 coproductie toe te passen bij enkele geselecteerde onderwerpen/projecten om zo inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties direct invloed te geven.¹¹ Inspraak van bewoners en bewonersgroepen worden gefaciliteerd en voor de inspraak in het Sociale Domein wordt in 2016 de Verordening Adviesraad Sociaal Domein vastgesteld. Er is een Vrijwilligersmakelaar die netwerkbijeenkomsten organiseert voor vertegenwoordigers van vrijwilligersorganisaties.¹² Participatie komt terug in één van de kernwaarden van de besturingsfilosofie. Onder de noemer Verbinden wordt interactief en participatief werken in de organisatie gestimuleerd.¹³ Daarbij moet een nieuwe balans worden gezocht tussen wat de gemeente nog doet en wat zij over laat aan andere marktpartijen, maatschappelijke organisaties of – vanuit eigen kracht - aan de burger.¹⁴ De sectie communicatie wordt genoemd als een belangrijke aanjager van participatief werken in de organisatie. In 2016 zijn er door de gemeente 10 trajecten vooraf aangemerkt als participatietraject. Daarbij is gebruik gemaakt van verschillende participatie-instrumenten als: burgerpanel, informatieavonden, inloopbijeenkomsten, digitale raadpleging, atelier voor dijkversterking. Vooral op het gebied van plannen ruimtelijke ordening en infrastructuur.

⁸ Coalitieakkoord 2016-2022 Edam-Volendam-Zeevang, p. 2 en 3

⁹ Er is een convenant en subsidieregeling dorpsraden

¹⁰ Programmabegroting 2016 Edam-Volendam p. 100

¹¹ Programmaplan Edam-Volendam 2017-2022, p 9

¹² Programmaplan Edam-Volendam 2017-2022, p 45

¹³ Programmaplan 2017-2022 Edam-Volendam, p 6 en 7

¹⁴ Dienstverleningsconcept en besturingsfilosofie, p 4

Indicator 6: Dienstverlening (A) vergelijk pp. 11-12 van de oplegnotitie

Deze indicator illustreert de toegankelijkheid, nabijheid en waardering voor dienstverlening. Niet Landsmeer is de norm, maar de volgende aspecten; duidelijke intenties met kanaalsturing; de nabijheid en toegankelijkheid van fysieke loketten; robuuste vormgeving van het KCC; de nabijheid van buitendienst en; de klanttevredenheid. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

Het klanttevredenheidscijfer over de dienstverlening is een 6,7.¹⁵ De gemeente zet sterk in op 'werken op afspraak'. Wanneer een fysieke afspraak niet nodig is, heeft het digitale kanaal de voorkeur. Vanaf volgend jaar werkt de gemeente toe naar alleen maar werken op afspraak. Het Telefonisch Informatie Punt (TIP) verstrekt algemene informatie, doet de eerste opvang, handelt eenvoudige vragen af en verwijst door naar een van de loketten, afhankelijk van de vraag. Hierbij gaat het om het frontoffice in Oosthuizen of het loket voor ruimtelijke zaken aan de Veermanlaan. Het betreffende loket doet vervolgens de gekwalificeerde intake en handelt het verder af. Als het voor de burger of de ondernemer bekend is welk loket zij moeten hebben voor hun vraag kunnen zij zich ook direct daar melden. Het frontoffice kent zowel een inloopfunctie als een 'op afspraken' functie. Fysieke dienstverlening vindt plaats via een bezoekadres van de gemeente, zoals het gemeentehuis, een servicepunt of op een andere locatie, bijvoorbeeld in de vorm van de keukentafel (een werkvorm die bekend is binnen het sociaal domein). Toegangspoor voor dienstverlening in de wijk is de medewerker van de gemeente die in de wijk aan het werk is. Alle buitendienstactiviteiten vinden plaats op de afdeling Ruimtelijk Beheer. Er is een meldpunt voor klachten openbare ruimte. Er is een tweede frontoffice in het huidige gemeentehuis in Oosthuizen. De praktische uitwerking van de uitgangspunten van de dienstverlening, zoals kwaliteitsnormen, krijgt een plek in het kwaliteitshandvest van de nieuwe gemeente.¹⁶ De balie voor publiekszaken is open van 8.30-16.00 uur. Op woensdagen is de balie een uur langer open en op maandag is er avondopenstelling. De balies in Oosthuizen en aan de Veermanlaan zijn alleen 's morgens geopend. Overigens is er op afspraak altijd de mogelijkheid tot afwijken van de openingstijden.

Indicator 7: Samenredzaamheid en voorzieningen (A) vergelijk pp. 12-14 van de oplegnotitie

Deze indicator bouwt voort op het thema participatie en illustreert (conform de visie verwoord in indicator 13) in hoeverre gemeenten aansturen op een meer zelfstandig opereren van (gebruikers van) voorzieningen voor sport en cultuur. Dit specifiek op de volgende aspecten: het niet geldelijk, maar in natura ondersteunen van samenredzaamheid; de eigendom van sportaccommodaties en dorpshuizen, en; het aantal subsidieregelingen dat zich (nog) richt op sport en cultuur. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

Voorbeelden van ondersteuning van samenredzaamheid in Edam-Volendam zijn:

- / Er is een Vrijwilligersmakelaar die netwerkbijeenkomsten organiseert voor vertegenwoordigers van vrijwilligersorganisaties¹⁷
- / Er is een sportplatform en een cultuurplatform. Het cultuurplatform gaat een rol spelen bij de verbinding met activiteiten vanuit de toeristische invalshoek.
- / Alle voorzitters of bestuursleden van de belangenverenigingen worden elk kwartaal in de gelegenheid gesteld met de gemeente in gesprek te gaan en ook voor initiatiefnemers is er de mogelijkheid om regelmatig met de gemeente in gesprek te komen.¹⁸

Er zijn meerdere grote accommodaties zoals een sporthal (seinpaal) een turnhal en een zwembad. Ook is er de Steve van Dorpelhal (allerhande activiteiten) en MFA Oosthuizen.¹⁹ In de meeste kernen is een dorps huis aanwezig.²⁰ De meeste accommodaties zijn in eigendom van de gemeente die deze aan de verschillende verenigingen verhuurt.²¹ In 2018 pakt de gemeente de bevordering van sociale cohesie en (beheer van) maatschappelijke voorzieningen/accommodaties actief op.

¹⁵ Regionale omnibusenquête Edam-Volendam 2013, p 5

¹⁶ Dienstverleningsconcept en besturingsfilosofie, p. 6-10

¹⁷ Programmaplan Edam-Volendam 2017-2022, p45

¹⁸ Programmabegroting 2017, p 65

¹⁹ Programmabegroting 2017 p 64

²⁰ Structuurvisie Zeevang 2040, p 61

²¹ Structuurvisie Edam-Volendam 2009, p 17

Subsidiereregelingen:

No	Edam-Volendam
1	Subsidiereregeling dorpsraden
2	Subsidiereregeling incidentele subsidies voor bijv cultuureducatie en volksfeesten (alles ter bevordering van sociale samenhang en leefbaarheid)
3	Subsidiereregeling kunst & cultuur

2.3 / Thema C: Toekomstvisie

Indicator 8: Visie op economie, recreatie en toerisme (B) vergelijk pp. 14-15 van de oplegnotitie

Deze indicator is ontleend aan spoor 1 van de toekomstvisie van Landsmeer. Landsmeer is hier de norm. De indicator illustreert in hoeverre de andere gemeenten de visie van Landsmeer delen op economie, recreatie en toerisme, specifiek voor de volgende aspecten: het streven naar economische kleinschaligheid; innovatie en samenwerking als kwaliteiten waaraan de gemeente zelf wil werken en bijdragen, en; het actief benutten van het landelijke karakter door recreatie en toerisme. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

Er wordt in de verschillende visies (structuurvisie, economische visie, toeristische visie, visie 2030) veel gesproken over recreatie en toerisme en het economisch benutten van de verschillende cultuurhistorisch waardevolle elementen en structuren van de gemeente Edam-Volendam. Het toeristisch product van Volendam en Edam, afzonderlijk en in samenhang, wordt benut door een duidelijke profilering richting verschillende toeristische doelgroepen uit te dragen, in samenspraak met de ondernemers in de toeristische gebieden.²² De gemeente faciliteert het toerisme zowel qua voorzieningen als ruimtebeslag (parkeren, verblijfsaccommodaties). Men richt zich op toeristen uit de hele wereld. Ook recreanten zijn een belangrijke bron van inkomsten.²³ Iedereen in de gemeente die bij toerisme betrokken is heeft daarbij zijn/haar eigen rol: de gemeente, het toeristisch bedrijfsleven, de culturele instellingen en de toeristische promotieorganisaties. Het uiteindelijke doel is om dagtoeristen langer vast te houden en het aantal verblijfstoeristen te verhogen.²⁴ De bouw van accommodaties voor meer verblijfstoerisme wordt in regionaal verband afgestemd. De economische agenda is samen met bedrijfsleven opgesteld en uitvoering zal ook in gezamenlijkheid plaatsvinden. De gemeente streeft naar een gezond ondernemersklimaat, met kansen voor vernieuwing en innovatie, en een toekomstbestendige economische structuur.²⁵ De economische structuur van Edam- Volendam wordt gekenmerkt door een grote werkgelegenheid in kleine bedrijven, waaronder veel zzp'ers.²⁶ Met de toevoeging van Zeevang gaat de agrarische sector een grotere rol spelen. Er blijkt uit de stukken niet een specifiek streven naar het versterken van economische kleinschaligheid. Er is ook een regionale economische visie in ontwikkeling

Indicator 9: Concrete invulling economie, recreatie en toerisme (A) vergelijk pp. 15-16 van de oplegnotitie

Deze indicator illustreert in welke mate de concrete invulling die andere gemeenten aan dit onderwerp geven, matcht met die van Landsmeer, qua urgentie, aanpak en/of verantwoording erover. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

Edam-Volendam noemt in het programma Ruimtelijke ontwikkeling onder 'overige economische aangelegenheden' en 'toerisme'²⁷ de volgende activiteiten:

- / Voorwaarden scheppen voor de kwantitatieve en kwalitatieve groei van bedrijvigheid en werkgelegenheid.

²² Economische agenda p 4

²³ Visie 2030, p 18 en 19

²⁴ Toeristische visie p 6

²⁵ Economische agenda p4

²⁶ Economische agenda p 14

²⁷ Programmabegroting 2016, p 47, 50 en 51

- / Er zal verder aan de slag worden gegaan met de oprichting/uitvoering van een Economisch Platform
- / Uitgifte voor bedrijventerrein Oosthuizerweg
- / Opstelling van een nieuw actieplan voor de Economische Agenda vanaf 2017 tot 2020 en verder
- / Binnen het taakveld toerisme worden in 2016 de nieuw te ontwikkelen projecten gekoppeld aan de toeristische visie en de uitwerking van deze visie. Hieronder valt ook het faciliteren van de ontwikkeling van het businessplan Etersheim.
- / Daarnaast zal er in 2016 verder gewerkt worden aan een integrale visie Openbare Ruimte voor de toeristische kernen van Volendam en Edam.

In de programmabegroting 2017 worden in het programma ruimtelijke ontwikkeling (economische zaken en toerisme & recreatie) de volgende zaken benoemd²⁸:

- / Evalueren economische agenda
- / Agrarische sector opnemen als aandachtspunt in economische agenda
- / Uitvoering economische agenda
- / Realiseren van meer aanlegplaatsen, met name voor de recreatievaart, zoals de steiger in Etersheim.
- / Onderzoeken van de mogelijkheden voor de aanleg van cruiseschepen, met name in relatie tot toerisme in Volendam.

Indicator 10: Visie op Wonen (B) vergelijk p. 17 van de oplegnotitie

Deze indicator is ontleend aan spoor 2 van de toekomstvisie van Landsmeer. Landsmeer is hier de norm. De indicator illustreert in hoeverre de andere gemeenten de visie van Landsmeer delen op Wonen, specifiek voor de volgende aspecten: behoud van jonge bewoners en een gedifferentieerd en vraaggericht woningaanbod voor jong en oud. Voor visie op Sport en cultuur zie indicator 13. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

Edam-Volendam wil op de juiste plaatsen en naar behoefte eengezinswoningen, seniorenwoningen, zorgwoningen en woningen voor eenpersoonshuishoudens realiseren. Daarbij moet er meer aandacht zijn voor een evenwichtige woningvoorraad en doorstroming op de woningmarkt. Bij toekomstige uitbreidinglocaties kiest men voor variatie.²⁹ De woningmarkt van Edam-Volendam overstijgt de gemeentegrenzen. Er is sprake van potentiële uitstroom van jongeren en instroom van terugkeerders.³⁰ Overigens geldt dit niet voor Volendam: daar wil de jeugd graag in de kern blijven wonen. De gemeente wil in de eerste plaats de woonbehoeften van de eigen bewoners bedienen. Door individualisering, huishoudensverdunding en vergrijzing veranderen de woonwensen. Juist voor ouderen, starters en jonge kleine huishoudens en gezinnen wil de gemeente geschikte woningen bieden. Bovendien zet men in op het faciliteren van terugkeerders die hun wooncarrière in Edam-Volendam voort willen zetten.³¹ Er is een woonagenda in ontwikkeling waarin ook gemeenschappelijke regionale doelen worden opgenomen. Naast nieuwbouw is verbetering en aanpassing van de bestaande voorraad een belangrijke opgave.³²

Ontwikkeling in inwoneraantal:

	2011 ³³	2012	2013	2014	2015	2016 ³⁴	2017
Edam-Volendam	28.583	28.700	28.754	28.920	29.087	35.465	35.800

²⁸ Programmabegroting 2017, p 34 en 38

²⁹ Coalitieakkoord, p 5

³⁰ Woonvisie p5

³¹ Woonvisie p5 en 6

³² Woonvisie p 10

³³ CBS

³⁴ Samengaan met Zeevang

Indicator 11: Concrete invulling wonen en zorg (A) vergelijk p. 18 van de oplegnotitie

Deze indicator illustreert in welke mate de concrete invulling die andere gemeenten aan dit onderwerp geven, matcht met die van Landsmeer, qua urgentie, aanpak en/of verantwoording erover. Voor de aanvulling op de benchmark Wmo zie pp. 13-14 van deze bijlage. Ten aanzien van wonen geldt voor Edam-Volendam het volgende:

Edam-Volendam wil jaarlijks tot 2021 circa 125 woningen toevoegen ten behoeve van de lokale behoefte, gespreid over de kernen, en een aantal extra woningen aansluitend bij de regionale vraag.³⁵ Op dit moment zijn er naast een aantal inbreidingslocaties drie uitbreidingslocaties: Lange Wheeren (1100 woningen), Broeckgouw (1100 woningen) en Waterrijk (200 woningen).

Indicator 12: Visie op Ruimtelijke ontwikkeling (B) vergelijk p. 19 van de oplegnotitie

Deze indicator is ontleend aan spoor 3 van de toekomstvisie van Landsmeer. Landsmeer is hier de norm. De indicator illustreert in hoeverre de andere gemeenten de visie van Landsmeer delen op Ruimtelijke ontwikkeling, specifiek voor de volgende aspecten: behouden landelijk karakter met groen en waterrijk landschap; komen tot recreatief 'Park Waterland' op noordvleugel Amsterdam, en; Landsmeer als recreatie- knooppunt (voor de ontsluiting van het park). Omdat Landsmeer hiermee de gewenste ruimtelijke ontwikkeling vooral beschrijft in termen van recreatie en toerisme (indicator 8) heeft deze indicator dezelfde scores als indicator 8.

Indicator 13: Visie op Sport en cultuur (B) vergelijk p. 19 van de oplegnotitie

De toekomstvisie bevat op dit thema de constatering dat Landsmeer een rijk verenigingsleven heeft en op sportief gebied veel te bieden heeft (2x 2e in de ranglijst van topsportgemeenten). Ook komt de al aangehaalde opgave naar voren dat voorzieningen voor sport en cultuur meer gefinancierd moeten worden vanuit bijdragen van gebruikers. Landsmeer is hier de norm. Deze indicator illustreert welke positie de andere gemeenten innemen op de ranglijst en in hoeverre de andere gemeenten de visie van Landsmeer delen op de veranderende financiering van Sport en cultuur. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

Er is een nieuwe sportnota in ontwikkeling, met aandacht voor kwetsbare doelgroepen waar sport een belangrijk middel is voor het geestelijk en lichamelijk welzijn. Het sportplatform speelt hier een belangrijke rol in. Daarnaast vindt er veel ver- en nieuwbouw van sportaccommodaties plaats. Edam-Volendam kent een stevige (top)sportcultuur: tweemaal is Edam-Volendam topsportgemeente geweest. Daarnaast behoort men met handbal tot de top van Nederland en herbergt de gemeente een club in het betaalde voetbal (fc Volendam). Men zit sport echt als een verbindende factor in de samenleving. Vooral op het gebied van zang en muziek herbergt Edam-Volendam vele talenten. De gemeente vindt het belangrijk dat initiatieven van onderop voor culturele evenementen worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Onderzocht wordt of het gebruik van locaties voor evenementen geïntensiveerd kan worden. Het proces van vergunning en subsidieaanvragen dient waar mogelijk te worden vereenvoudigd. De verbinding met de activiteiten vanuit de toeristische invalshoek zal meer aandacht krijgen. Er wordt in het coalitieakkoord niet gesproken over financiering vanuit bijdragen van gebruikers.

³⁵ Woonvisie p 27

2.4 / Thema D: Intergemeentelijk samenwerken

Indicator 14: Visie en grip op intergemeentelijke samenwerking (B) vergelijk pp. 20-21 van de oplegnotitie

Deze indicator gaat over hoe de gemeente zich opstelt bij samenwerkingsverbanden. Het gaat dan om de wijze waarop sturing en beheersing invulling wordt gegeven. Concreet hebben we gekeken naar de informatie in de verplichte paragraaf Verbonden Partijen in de jaarstukken over het jaar 2013 en is nagegaan hoe het bestuurlijk-ambtelijke-samenspel plaatsvindt. Het beeld voor Edam-Volendam is als volgt:

Edam-Volendam biedt informatie over verbonden partijen via een vast stramien van visie, beleid en financiële gegevens. Ook wordt ingegaan op mogelijke risico's. Het aantal ingediende zienswijzen bedroeg in 2016/2017 respectievelijk 8 en 10. Er is een centraal coördinatiepunt voor aansturing van verbonden partijen/deelnemingen. De vakafdelingen zijn verantwoordelijk voor verbonden partijen hun terrein betreffend. Sinds de fusie met Zeevang is de raad actiever op het gebied van intergemeentelijke samenwerking. Het is een vast agendapunt op college- en raadsagenda. Daarnaast bestaat er een secretarissenoverleg van 8 regionale gemeenten. Edam-Volendam overlegt veel met Purmerend en Zaanstad. Er wordt gewerkt aan een interne werkwijze/richtlijnen met betrekking tot de aansturing van samenwerkingsverbanden/deelnemingen. Wat betreft intergemeentelijke samenwerking richt Edam-Volendam zich in haar coalitieakkoord op het investeren in relaties en een krachtige, eensgezinde Waterlandse (deel)regio en op een versterking van de positie van de regio Waterland binnen de Metropool. Het document 'Strategische uitgangspunten regionale samenwerking' voegt hieraan toe dat Edam-Volendam geen voorstander is van het verder institutionaliseren van intergemeentelijke samenwerking. Mocht sprake zijn van een intensivering van de intergemeentelijke samenwerking, anders dan in het kader van de MRA en/of Zaanstreek-Waterland, dan ligt een samenwerking met de gemeenten Waterland en Landsmeer het meest voor de hand. De gemeente Edam-Volendam staat open voor het voeren van gesprekken over de intensivering van een dergelijke samenwerking. Er is een regionale (toekomst)visie voor Zaanstreek-Waterland in ontwikkeling.

Indicator 15: Deelname aan samenwerkingsverbanden (B) vergelijk pp. 21-23 van de oplegnotitie

Deze indicator gaat over de mate van overeenkomstigheid tussen de vijf gemeenten op structurele samenwerkingsverbanden. Concreet hebben we gekeken naar de mate van overlap tussen Landsmeer en de andere vier gemeenten. Vervolgens is nagegaan in hoeverre de gemeente Landsmeer te maken zal krijgen met in- en ontvlechtingsactiviteiten bij bestuurlijke fusie én is inzicht geboden in de uittredingsvoorwaarden voor Landsmeer. Het beeld, inclusief Edam-Volendam is als volgt:

	Edam-Volendam	Landsmeer	Oostzaan	Wormerland	Waterland
Stadsregio Amsterdam	X	X	X	X	X
Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland	X	X	X	X	X
Recreatieschap Twiske/Waterland	X	X	X	X	X
Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland, inclusief Waterlands Archief	X	X	-	X	X
Werkvoorziening Baanstede	X	X	X	X	X

GGD Zaanstreek-Waterland	X	X	X	X	X
GR Gemeenschappelijke ombudsman		X	-	-	X
OVER-gemeenten	-	-	X	X	-
GR Consecus	-	-	X	X	-
Metropoolregio Amsterdam ³⁶	X	X	X	X	X
Regio IJmond	X	X	X	X	X
Veiligheidshuis	X	X	X	X	X

Als we de tien samenwerkingsverbanden van Landsmeer als norm nemen, dan is er een bijna volledige match met Edam-Volendam. Het verschil is dat Landsmeer deel neemt aan een gemeenschappelijke ombudsman en Edam-Volendam niet. Omdat er sprake is van een bijna volledige match hoeft er, in geval van een (ambtelijke of bestuurlijke) fusie tussen beide gemeenten, niet veel te gebeuren om de samenwerkingsverbanden van Landsmeer en Edam-Volendam op één lijn te krijgen. We gaan uit van de norm: ontvlechten heeft grotere (financiële) gevolgen dan toetreden/invlechten.

³⁶ Lichte vorm van samenwerking op basis van een convenant, sinds januari 2017

Benchmark Wmo (bij indicator 11) vergelijk pp. 24-28 van de oplegnotitie

Hieronder de aanvulling met Edam-Volendam op de benchmark Wmo die ook onderdeel was van de SWOT in 2015. De toen gebruikte gegevens worden op dit moment niet meer op dezelfde manier geregistreerd en ontsloten. Daarom zijn voor deze aanvulling cijfers uit 2015 gebruikt, voor zover (nog) beschikbaar. Omdat de gemeenten Edam-Volendam en Zeevang toen nog niet gefuseerd waren, zijn van beide voormalige gemeenten gegevens opgenomen.

Onderstaande demografische gegevens gelden als maatstaf voor de vraag naar Wmo-voorzieningen in een gemeente. Voor alle soorten gegevens (percentage eenpersoonshuishoudens, uitkeringsontvangers, huidige grijze druk, prognose grijze druk) geldt dat er hoe hoger de waarde, hoe meer vraag er zal zijn naar Wmo-voorzieningen (vergelijk p. 24 van de oplegnotitie).

Tabel 1: Demografische en sociale samenstelling (NAV, 2013 & CBS, 2014)

Gemeente	Percentage eenpersoonshuishoudens	Uitkeringsontvangers (zonder bijstand) per 1000 inwoners (18-65 jaar) ³⁷	Huidige grijze druk	Prognose: Grijze druk in 2030
Edam-Volendam	27%	85	29	48
Landsmeer	28%	81	34	50
Oostzaan	26%	90	31	54
Wormerland	28%	94	36	54
Waterland	29%	82	35	65
Zeevang	26%	86	35	63

- / In vergelijking met Edam-Volendam en Zeevang heeft Landsmeer minder uitkeringsontvangers.
- / In Edam-Volendam ligt de huidige grijze druk op het landelijke gemiddelde, echter tussen nu en 2030 stijgt de grijze druk in Edam-Volendam sneller dan in Landsmeer.

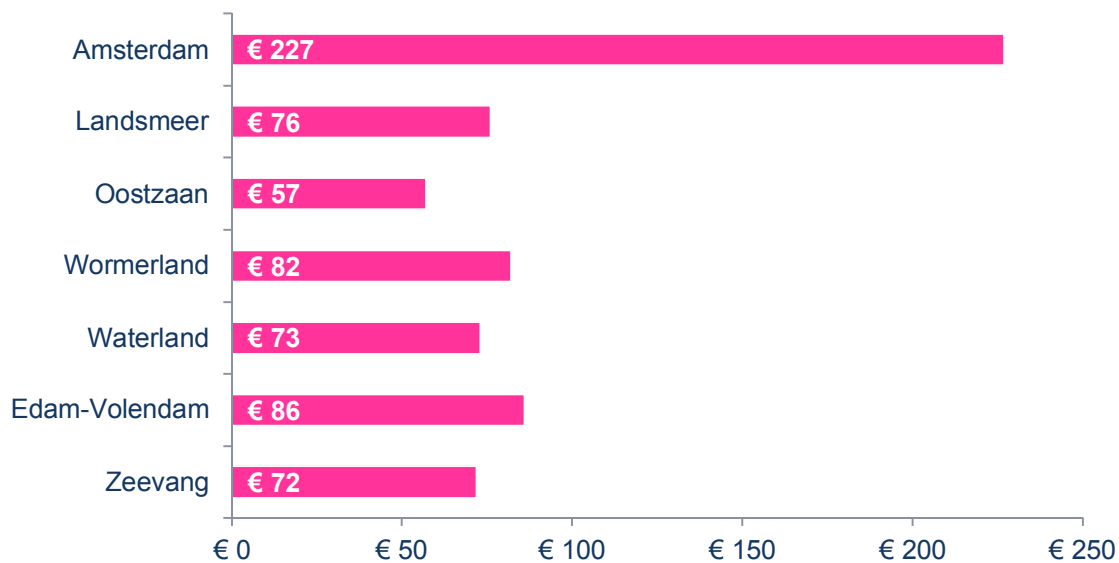
WMO budget 2015 per inwoner volgens objectief verdeelmodel

Vanaf 2016 gaat de toewijzing van het budget gedeeltelijk op basis van een objectief verdeelmodel. Het nieuwe verdeelmodel voor de verdeling van rijks gelden voor de Wmo is gebaseerd op indicatoren die een schatting geven van de verwachte vraag naar Wmo-voorzieningen per gemeente (onder andere de eerder genoemde demografische en sociale gegevens). Op basis van dit model krijgt elke gemeente per inwoner een bepaald budget te besteden.

Evenals Landsmeer zouden Edam-Volendam en Zeevang op basis van het objectieve verdeelmodel minder Wmo-budget krijgen dan op basis van het historische budget. De afname is echter minder grote afname dan voor Landsmeer.

³⁷ <http://visualisatie.cbs.nl/nl-NL/Visualisation/PersonenMetEenUitkeringPerGemeente> (juli 2014)

Figuur 1: WMO-budget 2015 per inwoner (Bewerking Binnenlands Bestuur van verdeelmodel WMO, 2015)



Edam-Volendam en Zeevang verschillen qua Wmo-budget voor 2015 niet veel van de overige referentiegemeenten, uitgezonderd Amsterdam (vergelijk).

Uitgaven aan WMO-taken

Alle gemeenten moeten hun Wmo-gerelateerde uitgaven op eenduidige wijze (via het Informatiesysteem voor Derden - IV3), naar het CBS communiceren. Door IV3-uitgaven van gemeenten met elkaar te vergelijken kan op hoofdlijnen inzicht worden verkregen in gemeentelijke uitgaven op het Wmo-beleid.

Tabel 2: Uitgave aan WMO-taken per inwoner (Openspending.nl, 2013)

Gemeente	Maatschappelijke begeleiding en advies	Huishoudelijke verzorging	Sociaal-cultureel werk	Voorzieningen gehandicapten	Totaal (van deze vier gebieden)
Edam-Volendam	€ 23,37	€ 65,07	€ 50,91	€ 32,27	€ 171,62
Landsmeer	€ 28,02	€ 105,70	€ 12,72	€ 34,34	€ 180,78
Oostzaan	€ 33,52	€ 80,82	€ 3,51	€ 41,22	€ 159,07
Waterland	€ 46,10	€ 47,39	€ 22,93	€ 27,38	€ 143,80
Wormerland	€ 19,32	€ 46,25	€ 2,02	€ 46,38	€ 113,97
Zeevang	€ 34,98	€ 52,08	€ 14,09	€ 29,76	€ 130,91

- / De kosten voor huishoudelijke verzorging zijn in Landsmeer een stuk hoger dan in Edam-Volendam en Zeevang. Waardoor ook de totale uitgaven op deze vier WMO-taken in Landsmeer hoger ligt.
- / In Edam-Volendam wordt in vergelijking met Landsmeer veel uitgegeven aan sociaal-cultureel werk.